

הַלְבוּת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִיּוּמָן קַמֵּד קַמָּה קַמּוֹ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יז]

דְּנִרְאָה קַמְטִיל דְּפִי בְּסֵפֶר-תּוֹרָה רֵאשׁוֹנָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא תְּסֻכָּה אוֹ שְׁאָר פְּסוּל⁽¹⁰⁾.

10) ובימים שמוציאים בהם שני ספרי תורה, וטעו ופתחו בתחילה את ספר התורה המוכן לקריאת המפטייר, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרפד ס"ג ד"ה ואם) שיגלוהו, ויקחו את הספר המוכן לקריאה הראשונה ויקראו למפטייר בספר המוכן לקריאתו, ואין בזה פגם לספר התורה, שהרי קוראים בו אחר כך את קריאת המפטייר.

וציבור שהוציאו ספר תורה מארון הקודש והוליכוהו לקריאה, וכשהוא ביד הנושא שמו לב שאינו גלול למקום הקריאה, הביא היעב"ץ בסידורו (בתחילת הלכות קריאת התורה סוף ס"א) שנחלקו אחרונים בדבר אם יחזירוהו להיכל ויקחו את ספר התורה המוכן לקריאה, או שלא יחזירוהו משום פגמו של ספר תורה, ויגלוהו למקום הקריאה, ומדברי הכף החיים (ס"ק יג) נראה שאין להוציא ספר אחר, וכן כתב השו"ת שלמת חיים (סי' קמט), ובשו"ת אגרות משה (אורח ח"ב סי' לו) כתב דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, והוסיף, שאם הקהל אינם מקפידים על כבודם וטרחתם, וכמנהג רוב הקהילות בזמננו, בוודאי שאין להחזירו, אכן, אם הורה אחד להחזיר את ספר התורה לארון הקודש, ויש לחוש למחלוקת ולבוזין, רשאים להחזירו.

ובמנין קטן שכל המתפללים יודעים מה הטעם שהחזירו את הספר, כתב הא"א (בוטשאטש, כאן) שאין שייך בזה פגמו של ספר תורה.

ואם הוציאו בטעות ספר תורה שאינו מוגה, כתב הלאה אמת (סי' א ס"ח) שיהחזירו לארון הקודש ויוציאו אחר במקומו, אולם אם הוא מוגה אלא שיש אחר מהודר ממנו, הסתפק בזה בשו"ת הר צבי (אורח סי' סג) וראה בשו"ת אגרות משה (שם) שתלה דין זה במחלוקת אחרונים.

[משנ"ב שם]

דְּמֵתוּ לְקִרְוֹת לְחֶתֶן-בְּרָאשִׁית מִי שֶׁעָלָה כָּבֵד בְּסֵפֶר-תּוֹרָה רֵאשׁוֹנָה⁽¹¹⁾, מִחֻמַּת דִּישׁ לֹו עוֹד קְנִיפִים לְהַמִּיר שָׁם⁽¹²⁾.

11) וכן סתם לקמן (סי' תרט"ב ס"ב) שהקורא בפרשת ואת הברכה יכול לעלות לחתן בראשית, והוסיף, שאף שחתן תורה אינו יכול לעלות לחתן בראשית מ"מ בבית כנסת אחר יכול לעלות [נראה בשונה הלכות (כאן ס"ד) לגבי מנין אחר בבית הכנסת זה].

12) שם כתב הטעם, שהכל יודעים שמועם שמחת התורה עושים כך ולא משום פגם בספר התורה.

[משנ"ב ס"ק כ]

אֶפְלוּ בְּעֵינָן אֶחָד [פ"ח⁽¹³⁾]. [עין בְּכִרְיָהּ קַמְדִּים⁽¹⁴⁾].

13) דבריו אינם שייכים אלא בשני ספרי תורה, אבל בשלשה ספרי תורה, תמיד שלשה ענינים הם, ואכן הפ"ח [שהוא מקור דברי המשנ"ב] אינו מדבר אלא על שני ספרי תורה.

14) שהסתפק האם נאמר היתר זה אף בפרשה אחת או רק בענין אחר.

סִיּוּמָן קַמָּה

דִּינֵי הַמְתַּרְגְּמִין

[משנ"ב ס"ק ד]

וְאִין לֹמְרֵי: נְלַמֵּד מִקָּם לְפָרֵשׁ גַּם אֲנַחְנוּ לְעַם בְּלִשׁוֹן שְׂבִיבֵינוּ, דְּשִׁאֲנֵי תַרְגוּם שְׁתַּחֲנַן בְּרוּחַ-הַקִּדְשׁ⁽¹⁾.

1) והוסיף לבאר בשו"ת חתם סופר (ח"ו סי' פו ד"ה והא דאין), שאי אפשר בשום אופן לכונן האמת בפשטות בנות המקרא, בתרגום שאינו מקובל מפי משה רבינו ע"ה שנאמר לו מפי הקב"ה, ואף על גב שאין הפסד אם מתרגם אדם לעצמו, מ"מ הקורא תרגום בציבור ואינו מכוון האמת, הרי הוא בכלל 'דובר שקרים'.

ולתרגם על פי פירוש רש"י, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ד סי' מ אות כא) שאין לעשות כן, שאף שלגבי 'שניים מקרא ואחד תרגום' כתב השו"ע לקמן (סי' רפה ס"ב) שפירוש רש"י נחשב כמו תרגום, מ"מ, בעניניו שמתרגמים בשעת הקריאה בציבור הנחשבת כעין קבלת התורה, אין לתרגם בפירושם של הראשונים ששייך בהם מחלוקת [כגון פירוש רש"י], אלא רק בתרגום אונקלוס או בתרגום יונתן בן עוזיאל, שהם מן התנאים ותרגומם ניתן בסיני ולא שייך בהם מחלוקת, ובזמן שהבינו אותם היו מתרגמים בהם, אבל בזמנינו שאין מבינים את פירוש התרגום, נבטל ענין התרגום לגמרי, ולא אמרו לתרגם בפירוש רש"י.

ואף בין גברא לגברא, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאין היתר לדרוש ולבאר את עניני הפרשה שקראו, שאם לא כן, מרדע לא אמרו לתרגם בפירוש רש"י וכדו' בין גברא לגברא על מנת לקיים בכך את מנהג התרגום, ובעל כרחך שאף זמן זה נחשב כשעת הקריאה עצמה, אשר אין לתרגם בה בפירוש ששייך בו מחלוקת [וראה בשו"ת יחזה דעת (ח"ה סי' יז) מה שהביא הדעות בענין זה].

וכן לגבי 'שניים מקרא ואחד תרגום', כתב לקמן (סי' רפה ס"ק ד) שאם תרגם המקרא בלע"ז שהוא מפרש רק את המילים לחוד, במקום פירוש התרגום, לא יצא ידי חובתו, לפי שהתרגום מפרש כמה דברים שאין להבין מתוך המקרא. אכן בפירוש המפרש את הענין והמילים יותר מתרגום, צידד בביה"ל שם (ד"ה תרגום) שלענין 'שניים מקרא' נחשב יותר מתרגום, למרות שניתן בסיני.

סִיּוּמָן קַמּוֹ

שְׁלֵא לְדַבֵּר בְּשַׁעַת הַקְּרִיאָה

[משנ"ב ס"ק א]

וְעַל זֶה נֶאֱמַר "וְעַתָּה ה' יְכַלּוּ"⁽¹⁾, וּמִתְרַגְּמִין: וְדִשְׁבַּק אוֹרְיָתָא דִּין יִשְׁתַּצְוִין⁽²⁾ וכו', אֶפְלוּ תְּכִי אֶסוּר⁽³⁾.

1) ומי שהתעורר לו צורך לנקבו באמצע קריאת התורה, כתב בביה"ל לעיל (סי' צב ס"ב ד"ה קורא כדרכו) שאם הוא באופן שאין בו משום 'בל תשקצו', מותר לו לשמוע את כל הקריאה, עד מפטייר שהוא ענין אחר, ואף לענות 'ברוך ה' המבורך לעולם ועד', כיון שהתחיל לשמעה בהיתר.

ומי שנכנס לאיזה צורך לבית הכנסת באמצע הקריאה, הסתפק הפרי מגדים (א"א ס"ק ב) אם נאמר בו דין 'ועובי ה' יכלו', והכף החיים (ס"ק ג) הביא את דעת הרזח חיים להחמיר, וכן דעת מהר"א מקמרנא (שלחן הטהור ס"ק ה) וכן הורה הגרי"ג קרליץ (יד בקריאת התורה סי' לג ס"ד), אכן בין גברא לגברא התיר הכף החיים (שם) אפילו כשאין זה צורך גדול, מאידך, צידד הגרי"ש אלישיב (הערות ברכות עמ' מג) שכיון שאינו יושב שם בדרך קבע, מותר לצאת, וכתב, שבשעת הדחק יש לסמוך על סברא זו.

2) ולענין יציאה מבית הכנסת באמצע קריאת ההפטר, כתב האפיקי מגינים (ס"ק ג) שהדובר מותר.

3) ונשים האם יש עליהן איסור זה, כתב הכף החיים (ס"ק ב) שמותר להן לעזוב אפילו באמצע הקריאה, כשיש צורך בכך. **המשך בעמוד הבא**

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמד כמה כמו

באר הגולה

כפונם ומטיל דפי בראשון) של ראשון, אָבֵל (יה) שְׁלֹשָׁה גְבָרִי בְּשִׁלְשָׁה (ז) סְפָרִים, כְּגוֹן רֵאשִׁיתֶךָ טַבַּת (יט) שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, (כ) לִיכָא מְשׁוּם (ס) פָּגָם :

קמה דיני המתרגמן, וכו' ג' סעיפים:

א "בימי חכמי הגמרא היו (א) נוהגים לתרגם כדי שִׁיכִינוּ הָעַם. אִין (ב) הַקּוּרָא רֵשָׁאֵי לְקִרְוֹת לְתַרְגְּמָן יוֹתֵר מִפְּסוּק אֶחָד, וְאִין הַמְּתַרְגֵּם רֵשָׁאֵי לְתַרְגֵּם עַד שִׁיכְלֵה הַפְּסוּק מִפִּי הַקּוּרָא, וְאִין הַקּוּרָא רֵשָׁאֵי לְקִרְוֹת פְּסוּק אַחַר עַד שִׁיכְלֵה הַמְּתַרְגֵּם (כ) מִפִּי הַמְּתַרְגֵּם, וְאִין הַקּוּרָא רֵשָׁאֵי (ג) לְהַגְבִּיחַ קוּלוֹ יוֹתֵר מִהַמְּתַרְגֵּם וְלֹא הַמְּתַרְגֵּם יוֹתֵר מִהַקּוּרָא, וְאִין הַקּוּרָא רֵשָׁאֵי לְסַיַע לְמַתְרַגְּם, שְׁלֹא יֵאמְרוּ מְתַרְגֵּם פְּתוּב בַּתּוֹרָה: ב' יִקְטֹן מְתַרְגֵּם עַל־יְדֵי גְדוּלָה, אָבֵל אֵינּוּ כְּבוֹד לְגְדוּלָה שִׁימְתַרְגֵּם עַל־יְדֵי קֶטַן: ג' יֵהָיִידָנָא לֹא נִהְיֵה לְמַתְרַגְּם, מְשׁוּם דְּמַה תּוֹעֵלַת בְּתַרְגוּם כִּינָן (ד) שְׂאִין מְכַיִּינֵן אוֹתוֹ:

א מילה כג ב שם
ג תוספות במילה
שם והביאם השור

קמו שלא לדבר בשעת הקריאה, וכו' ד' סעיפים:

א "אסור לצאת ולהניח ספרי תורה * כשהוא פתוח, (ב) * אָבֵל בֵּין גְּבָרָא (ב) לְגְבָרָא (ג) * שְׁפִיר דְּמִי: ב' (ד) * בֵּינָן שֶׁהַתְּחִיל הַקּוּרָא לְקִרְוֹת בְּסַפְרֵי־תּוֹרָה אֲסוּר לְסַפֵּר (ה) אֶפְלוּ (ו) בְּדַבְרֵי־תּוֹרָה (ז) אֶפְלוּ בֵּין גְּבָרָא

א ברכות ח ב סוטה
ט

באר היטב

ושעו"טסופר הוא, והבאר היטב אשר לפני לא הרגיש בזה: (ז) ספרים. משמע דבראשון אסור לקרות בס"ת הב', ב"ח, ומ"א מתיר, ע"ש ועין סי' רפב: (ס) פגם. אפלו בענין א', פרי"ח, ע"ש. מי שקנה מצנה לשנה ומת באמצע השנה חייבים ליהרשם לשלם דמי המצנה, או למכרו המצנה ומה שחסידי ושליו"ד להקלה, ואם ימכרו ביותר, הרוח ליהרשם, כנה"ג. וע"ת חולק עליו ופסק דהרנח להקלה, ואין משמכרין בצדקה, ע"ש:

(ב) * הקורא. עין יד"א ה"ן:
(ג) * לגברא. דוקא לערף גדול, סדה"י. וכן פסוק לפסוק אסור, טור מ"א פרי"ח: (ד) * אפלו להורות לאדם ששואל לפי שעה או לפרש מדבר אסור, עין ברי"ף ובמ"א, ובר"מ הביא: להורות לשואל או לפרש מדבר

באר הלכה

* כשהוא פתוח. מלשון זה משמע דאפלו לא התחילו עדין לקרות אסור מכיון שפבר גפתי הספר. ואף דבקיע"ף ב סתם הטמבר כהרמב"ם דדוקא כשהתחיל לקרות אסור. חכא דקא לענין לצאת חמיר טפי. ואף דלענין בין גברי לגברי חמיר שם מהכא, דהכא שרי והתם אסור, לענין לצאת כשהיא פתוחה חמיר הכא מהתם. אכן מלשון הרמב"ם משמע דהכא גס"כ אינו אסור רק כשהתחיל לקרות, אמנם לפי מה שמעצד המגן אברהם, וכן משמע מהג"ר"א, דשם גס"כ אסור תכף משנפתח, אס"כ בענינו בודאי אין להקל: * אָבֵל בֵּין גְּבָרָא לְגְבָרָא. עין בחשב"ץ חלק ג סימן צח שכתב, דהוה דוקא כשארע תדבר באקראי בעלמא, אָבֵל כשעושים זה תדיר נראה פרוק על תורה, וכמעט שאני אומר שעליהם נאמר "ועזבי ה' יכלו" חס ושלום, עין שם: * שְׁפִיר דְּמִי. עין בפרי חדש שמעצד לומר דמשנה שגמר הקריאה אפלו לא ברך עדין ברכת "אשר נמן" יכול לצאת, ובספר מטה יהודה

משנה ברורה

בשני ענינים, כגון בשבת ראשית או ביום טוב, דדינא הוא שקורין למפטיר בספר אחר הנגלה מקבר ומוכן לאותו מקום כדי שלא יצטרכו לגלל בצבור את הספר ראשון, וכנ"ל בסעיף ג, אין לקרות למי שעלה באחרונה שיעלה הוא גס"כ למפטיר בספר השני, אפלו אין שם אחר שיוצא להפטיר, דנראה כמטיל דפי בספר תורה ראשונה מפני שהיא חסנה או שאר פסול(10), אלא יגלו הספר תורה ראשונה עד שיגיעו לשם. ואם ירצו לקרות למפטיר מהקוראים שקדם האחרון, המגן אברהם מתיר, דאין ש"ף פגם אלא בשקרא בשניהם זה אחר זה, דיאמרו למה לא קרא בראשון אלא שתסר הפרשה בו, אָבֵל כשהפסיק בינתיים באיש אחר הרי לה עתה קורא מתדש; והפ"ח אסור, וכן מצדד האליה רבה לדינא,

משמע דאכתי יאמרו דנודע עתה פסולו של הספר ראשון ולכך קרא באחרת. ואף בשבת תורה מצדד האליה רבה דיש להקל בזה בהמגן אברהם, דמתר לקרות לחתן בראשית מי שעלה כבר בספר תורה ראשונה(11), מחמת דיש לו עוד סניפים להתיר שם(12): (יח) שְׁלֹשָׁה גְבָרִי בְּשִׁלְשָׁה סְפָרִים. והוא הדין (טו) תרי גברי בתרי ספרים. ואם ירצה הראשון מהשלושה לקרות בספר תורה שלישי למפטיר, תלוא בפלגת הפ"ח ומגן אברהם שכתבתי מתחלה: (יט) שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת. שאחד קורא בענינו של יום והשני בשל ראשית והשלישי בשל חנכה למפטיר: (כ) לִיכָא מְשׁוּם פָּגָם. אפלו בענין אחר [פרי"ח(13)]. ועין בפרי מגדים(14):

א (א) נוהגים לתרגם. בלשון תרגום, כי לשונם היה ארמית: (ב) מפני המתרגם. והפל כדי שלא יתבלבלו הצבור ויזכרו לשמע כל הפרשה ככתבה מפי הקורא, ואחר כך יבינו כל פרושה מפי המתרגם [לבוש]: (ג) להגביח קולו. דכתיב "משה ידבר והאֱלֹהִים יעֲנֶנּוּ בקול", והאי 'בקול' הינו בקולו של משה [גמרא]: ג' (ד) שְׂאִין מְכַיִּינִים אוֹתוֹ. ואין לומר: נלמד מהם לפרש גם אנהני לעם בלשון שכיבו, דשאני תרגום שנתקן ברוח הקדש(15) [טור]. ועין במגן אברהם שהביא בשם משפ"ץ, שגם עתה רשות לתרגם בלשון תרגום אף שאין מבינים אותו, משום שנתקן ברוח הקדש, אלא שאין התרגום מעכב:

א (א) אסור לצאת וכו'. ועל זה נאמר "ועזבי ה' יכלו"(16), (ב) ומתרגמין: ודשבק אורייתא דין י'שפצו(17). (ג) ואפלו איכא עשנה דצינתי לספר תורה זולתו, (ג) וגם הוא כבר שמע קריאת התורה בעשנה, אפלו הכי אסור(18): (ב) אָבֵל בֵּין גְּבָרָא לְגְבָרָא. והוא (ד) כשנשארו עשנה בבית הכנסת: (ג) שְׁפִיר דְּמִי(19). והינו (ה) לשפבר שמע קריאת התורה או שרעמו לבוא מיד, וגם זה אינו מתר פי אם כשהוא (ו) לערף גדול: ב' (ד) כִּינָן שֶׁהַתְּחִיל. והמגן אברהם מצדד לומר, דמשעה שנפתח הספר תורה אפלו לא התחיל עדין הקורא לקרות, גס"כ אסור, וכן משמע דעת הג"א בכו"מ, דמשעה שפתחו הספר תורה כדי לברך אסור לספר: (ה) אֶפְלוּ בְּדַבְרֵי־תּוֹרָה. וכן לפרש בדברי תורה או להורות הוראה לאדם ששואל, (ו) אסור, (ט) ולאפרושי מאסורא מתר לומר בדרך קצרה, אם אי אפשר להפריש על ידי רמיה: (ו) אֶפְלוּ בֵּין גְּבָרָא לְגְבָרָא. שמא משוף

שער הציון

(טו) דרכי משה ושאר פוסקים: (ב) משפ"ץ: (ג) פרישה ושא: (ד) פרי מגדים ומשק"אליעזר: (ז) אחרונים: (ח) פרי מגדים: (י) מגן אברהם:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו

(ג) לנבכרא, ונאפלו (ז) אם השלים הוא בלחש. ונש אומרים שאם נש עשרה לספר (בדבריי תורה) (כ"י בשם מהר"א). ונש (י) למי שקדם שנפתח ספר תורה מחזיר אלא לקרות, ומתחיל לקרות. * ונקרות (ז) (יא) שרי. (יב) וכל זה אינו ענין

באר היטב
בשעת הקריאה, או להם ולנפשותם, ויהיה הארוך מאד בענינם, ע"ש: (ז) שרי. אפלו ליכא עשרה דציתי, כ"מ ת"ח. ובשלה"ה מחמיר אפלו לסייע לתון מחור הקמש. ומטה"משה קב דוכון לקרות בלחש עם התון, דאי אפשר

משנה ברורה

הלמוד בעת הקריאה. והב"ח מקל בלמוד בין גברא לגבכרא. ובאלהי רבה מצדד, דעם אתרים אין להקל שמה' ימשך ויבכינו לבין עצמו, הפקל ללמד אז (ט) אין למחות בידו, אף להורות אז הוראה לפי שעה (י) אין להתמיר, דלא שכיח בל"ב בזה שמה' ימשך⁶⁶: (ז) אם השלים וכו'. (יב) שנים מקרא ואחד תרגום. ועין בפ"י מגדים שמצדד לומר דאפלו אם כבר שמע קריאת התורה בעשרה גם-כן אסור, (יג) וכן משמע בבאור הג"א: (ח) ויש מתירים וכו'. מ"י (יא) דאיכא עשרה דציתי לספר תורה מבלעדו, ונאפלו הכי אינו מתר בקול רם לדעה זו, כ"י שלא יטרוד שאר השומעים: (ט) למי שתורתו אמינותו. הינו (יד) דאפלו היכא דאיכא עשרה דציתי, אינו מתר ללמד בעת הקריאה פי אם בשתורתו אמינותו, שאינו מבטל שום שעה מלמודו. ועין באלהי רבה שהביא בשם כמה ראשונים, דהשתא אין לנו תורתו אמינותו לענין זה: (י) למי שקדם וכו'. טעם שיטה זו, דסבירא לה שכיחן שכתב התחיל במענה מתחלה, ודאו אותו אנשי בית הכנסת שכתב קבע עצמו ללמד, אינו מחייב לפסק, אכל אם לא התחיל מתחלה, אין לשים אדם נאפלו מי שתורתו אמינותו ללמד בשום אופן כלל [תר"ן]: (יא) שרי. לכל הדעות שנוכרו לעיל, בינו שהוא מעין מה שקורא השליח צבור, אף על-פי שאין קורא ממש בפסוק שהשליח צבור קורא, ומכל מקום גם זה אינו מתר רק בלחש, שלא יבלבל דעת השומעים [פמ"ג]: (יב) וכל זה אינו ענין. ורצה לומר, כל הקלות הנזכרים בסימן זה לענין שמיעת הקריאה: (יג) ופרשת 'פרה'. עין בבאור הג"א ופ"י ת"ש ושערי אפרים

באור הלכה

חולק על זה, והבכרה שכתב להקריאה וחשיבא כותה, עין שם: * ויש מתירים לגרם בלחש. שיטה זו היא שיטת התוספות והרא"ש. אמנם באמת שיטה זו תמוה לכאורה מאד, דמאי מהני שיגורם בלחש, שלא יבטל שארי השומעים קריאת התורה, מפל מקום גם הוא מענה לשמע קריאת התורה, ואם ילמד את הלמוד לא יתן לבו לשמעה⁶⁷ מה שקורא הקורא⁶⁸, ונאפלו אם יש עשרה דציתי, מאי מהני לגבי דידה, הא על כל איש ואיש משל החייב דמקנת עורא? ובאמת כבר תמה בזה התקדמון בעל שפלי"הלקט על שיטה זו⁶⁹ בסימן לו, והוא בבית יוסף, ומפני זה דתמה מזה. ולולא דמסתמינא הנה אמינא דשיטה זו מ"י שכתב יצא בעצמו ידו קריאת התורה, ונאפלו הכי בקול רם אסור שלא יטרוד שאר השומעים, וכן דעת בעל הלכות גדולות שנוכר אחר זה וזה גם-כן מ"י רק בכהאי גוונא [וכן משמע קצת בפסקי הרא"ש, דבלחש לכד אינו הטר כי אם בצורך דתורתו אמינותו, שעל-ידי זה פטור בעצם מקריאת התורה לשיטת רב אלפסי, עין שם ועין בפ"י ת"ש]. ולפי זה אפשר דקאי המחבר רק אמאי דסימך לה "שכתב השלים הפ"שה", ולפי מה שכתבנו במשנה ברורה דאפלו כבר נצא ידו קריאה, אלא דבאמת מדברי המחבר בסוף סיפוי זה שכתב: וכל זה אינו ענין וכו', לא משמע כן, וצריך עיון: * ונקרות שנים מקרא וכו'. עין במגן אברהם שהביא בשם תרומת הדשן דמתר אפלו ליכא עשרה דציתי לספר תורה, בינו דגם הוא עסוק באותו ענין, ובאמת אין דברי תרומת הדשן מנחין כלל, ומה שהביא ראיה מאור ורד"ש שכתב דכ"י מתר לבלי עקמא, אין כוונתו אפלו בדליכא עשרה, אלא אדלעיל מה קאי, שהביא מתחלה דעת רבנו חננאל דדוקא בתורתו אמינותו כרב ששת, והאיך לא לית לן תורתו אמינותו, ועל-כן אף בדאיכא עשרה דציתי לא מהני. כדמקח מ"י פ"ק הקורא עומד; ואחר-כך הביא בשם רבנו שמחה דטעמה דרב ששת כשום דסג"י נהור הנה, עין שם, ועל זה הביא דלקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי לבלי עקמא משום שעסוק באותו ענין על-פל-פנים, אכל כל זה אפשר דוקא בדאיכא עשרה דציתי, אכל בדליכא עשרה לא מהני, דהא הוא קורא בפני עצמו בחמש, ולפעמים בפרשיות ובפסוקים אחרים, ואינו שומע הפ"שה שקורין בספר [ונראה לי עוד, דמה שהביא האור ורד"ש מתחלה דעת וכו' דאיכא סימן קנה, וזהו מה שכתב עוד בשם ר"י אלפסי ואדלעיל קאי, ואף דהר"י אלפסי לא א"י לענין לחש, אפלו הכי מדמה שפיר, דהינו כמו שדעת ר"י אלפסי דבענין עשרה דוקא אפלו בתורתו אמינותו, וכמו שכתב בהגהות מימוני בשמו, כן הוא הדין לענין שיטת ר"י דבלחש מהני, הוא גם-כן דוקא בשיש שם עשרה, וכהו מלשם מאד דברי הגהת אשרי [בכרכות דף ח] כמה שהביא בשם אור ורד"ש דבלחש דוקא קשיש שם עשרה, דלכאורה הריכב משני תרעום שבאור ורד"ש, ולדברינו ניחא מאד. וכן משמע מדברי הגהות מימוני שכתב לענין מי שתורתו אמינותו בשם ר"י אלפסי דגם שם בעינן דוקא עשרה דציתי לספר תורה ואי לאו הכי אסור, ואחר-כך כתב דלדין לא מהני בשום אופן, דאין לנו תורתו אמינותו פ"כ ששת, ועל זה כתב אחר-כך בשם אור ורד"ש דלקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי, ומשמע דאדלעיל קאי דמ"י בדאיכא עשרה דציתי, וכן משמע עוד יותר בסוף דבריו, עין שם, וכן משמע פשוט דברי הפל"ב והסמ"ק סימן קנה, דאפלו לחזר הפרשה אינו מתר רק בדאיכא עשרה דציתי, עין שם. היוצא מדברינו, דדברי תרומת הדשן אין להם שום מקור מאור ורד"ש, ובסמ"ק מפרש להפוך, ולא מבניא לדעת הט"ו וסיפתו בסימן זה סע"י קטן ד' וישן וכן מדבר ואינו שומע אינו מצטרף לענין הפלה משום דבעינן עשרה דציתי, ודבריו הרא"ש המובא בסימן קכד סע"י ד, בנראה גם הכא בעינן עשרה דציתי למה שקורא בספר, ואין להתיר כמה שעוסק באותו ענין, דהא ה"י שם כתב דגם בהתיא דסע"י ו' דעסוק גם-כן בענין הפלה אינו מתר רק משום דכ"י להפסיק ולשתק, ושומע כעונה, אלא אפלו להשתין ערוף שם דמקל, אפשר הוא דוקא בתפלה ולא בקריאת התורה, דשם בעינן דוקא צבור [ותרע, דהא בענין התפלה א"כ מקבץ עשרה בני-אדם אף שכתב התפלה ויצאו ידי ברכו וק"ש, ועובר לפני המבח ואומר ברכו וק"ש, והפל עונין אחריו, ולא מצינו כן בקריאת התורה שאחד שלא שמע קריאת התורה יוכל לבקש עשרה שכתב קראו ונקרות עוד הפעם בשבילו [ועין בסימן קמג [דבור המתחיל 'פחות'] בבאור הלכה], ועל-כ"ת דלא נתקנה אלא בצבור דוקא⁷¹], ובאמת על כרחנו מנחין אנו לומר כן לדעת השלחן ערוך דקריאת התורה חמיר טפי, דהא בענינו מברך להדיא כבעל הלכות גדולות ור"י דבעינן עשרה דציתי, ולא מצטרף

שער הציון

(ט) עין שם באלהי רבה בשם סדר היום שמקל בזה: (י) אלהי רבה ודן התמים ושי"א: (יא) רשבי"א: (יב) מדפרש הטעם רק שלא יפרש מן הצבור ולא

הלכות קריאת ספר תורה סימן כמו

ביאורים ומוספים

שממדת חסידות טוב לילך ולשמוע במנין אחר [אכן, בשו"ת אגרות משה (שם סי' מ אות ד) נקט, שחיוב קריאת התורה הוא חיוב על כל יחיד, וראה הע' הבאה].

ובשו"ת אגרות משה (שם אות ה) הוסיף, שהחיוב להקפיד על חיסור מילה ופסוק הוא דוקא בקריאה בשחרית בשבת, אבל בשני וחמישי ומנחה בשבת, כל ששמע שלשה פסוקים שלמים לכל עולה יצא, והוא הדין לגבי קריאה של יום טוב.

ועל כל פנים לגבי שמיעת המשך הקריאה [שלאחר התיבה שחיסר], כתב הגר"ש אויערבך (שם) שאף לדעת הש"ח (בהגהות יש נוחלין) שלא יצא ידי חובה, בוודאי חייב לשמוע את שאר הקריאה.

[ביה"ל שם]

והקצת נכר ומה קנה הקדמון בעל שגלי-הלקט על שיטה זו⁽¹⁰⁾.

10) בביאור מחלוקתם כתב העמק ברכה (קריאת התורה אות ג) שהיא תלויה בנדרן האם קריאת התורה היא חובה המוטלת על כל יחיד ויחיד בפני עצמו, או שחובת הציבור היא, שלדעת השו"ע אדם יוצא ידי חובת הקריאה אף כשהסיח את דעתו ממנה [וכן משמע מהראשונים שהביא בב"י]. משום שהוא סובר שאין חיוב על כל יחיד לשמוע את הקריאה בפני עצמו [וכדעת האמרי יוסף (חי"ב סי' קעא אות ג)]. אך האחרונים [והביה"ל] שתפסו לעיקר כדעת השבלי הלקט, סוברים שכל יחיד מחויב לשמוע את הקריאה כולה. וראה מה שכתבנו לעיל בפתיחה לסי' קלה בהרחבה בנדרן זה וכן בהע' הקודמת.

[ביה"ל ד"ה ולקחת]

יכול לקבץ עשרה ששכר קראו ולקרות עוד הפעם בשבילו וכו', ועל-כך נדון דלא תקנה אלא קצבור דוקא⁽¹¹⁾.

11) ועל כן, חולה או חבוש בבית האסורים שאין עמו עשרה, כתב לעיל (סי' קלה סיד' ד"ה אין) שלפי דעת המרדכי אין להביא אליו ספר תורה לקרוא בו, משום שלא חלה מצות קריאת התורה על היחיד בזמן שאינו יכול לילך לבית הכנסת.

כמו כן, ציבור שלא קראו בתורה מחמת שלא היו עשרה מתפללים, כתב השערי אפרים (שער ז סל"ט) שלא ישלימה בשבת שלאחריה, וביאר, שאין זה דומה לציבור שנאנסו ולא קראו שצריכים להשלים את הקריאה בשבת הבאה [כמבואר ברמ"א לעיל סי' קלה ס"ב] משום שכוין שלא היו כאן עשרה לא נתחייבו בקריאה, וכן דעת הגר"ש אויערבך (הלכות שלמה תפלה פ"ב דבר הלכה אות ט), והוסיף, שכשאין מנין אנשים יקרא כל אחד לעצמו בחומש. מאידך, בשו"ת בעל החכמה (חי"א סי' ז אות יב) הוכיח שיש מהפוסקים שחלקו על השערי אפרים וסוברים שגם באופן זה מחויבים להשלים.

[משנ"ב ס"ק ו]

אך להורות אז הוצא לפי שעה אין להקמיר, ולא שכיח קל-קף קנה שפא וק'שך⁽⁶⁾.

6) וכן לומר 'מזל טוב' לעולה לתורה בין גברא לגברא, כתב הגר"ח קניבסקי (תשובות הגר"ח עמ' קיט) שיש להקל בדבר, מאחר וצורך מצוה הוא.

[משנ"ב ס"ק ח]

ואפלו הכי אינו מתר בקול גם לרעה זו, כדי שלא יפריד שאר השומעים⁽⁷⁾.

7) ומטעם זה כתב לעיל (סי' צב ס"ק לו), שלקבץ צדקה בעת קריאת התורה הוא שלא כהוגן, שכן על ידי כך יתבטל הציבור משמיעת קריאת התורה ומעניית 'ברוך ה' המבורך לעולם ועד'.

[ביה"ל ד"ה ויש]

ואם ילמד את למודי לא ימן לבו לשמע⁽⁸⁾ מה שקורא הקורא⁽⁹⁾.

8) ולשמוע קריאת התורה באמצע תפילת שמונה עשרה, כתב הגר"ח קניבסקי (דעת נוטה תפלה עמ' שדמ) שמותר, והוסיף (שם הע' 239) שאומרים שהחזו"א היה מנפיק באמצע שמונה עשרה לשמוע קריאת התורה, ובדינים והנהגות (פ"ה אות יח) הובא בשם החזו"א, שאין לעשות כן לכתחילה, וכתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ב הע' נו) שבעודו מתפלל אין לעשות כן, אבל יש לו לשחוק ולשמוע, והגר"ש וואזנר כתב (קובץ מבית לוי חי"ב עמ' סב) שפשוט שאסור להפסיק אפילו בשתיקה באמצע שמונה עשרה [לשמוע קריאת התורה בשני וחמישי], ואפילו אם אחר כך לא יהיה לו מנין ולא יוכל לשמוע עוד קריאת התורה, שאינו דומה לקדושה כלל.

9) ומו שהסיח את דעתו מקריאת התורה ולא שמע אחת מן המילים או אחת מן האותיות, כתב בסידור הגר"א (לר"י מלצאן, שחרית לשבת, הנהגת הקהל בעת קריאת התורה ד"ה וכתב) בשם הגהות יש נוחלין, שלא יצא ידי חובת הקריאה כלל. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כג) שבאופן זה הפסיד הפסוק שהחסיר, ואין לו תקנה, מאחר ואין מטריחין את הציבור לחזור ולשמוע בשביל היחידים. אכן, באופן שהם עשרה שחיסרו תיבות ופסוקים, צריכים לחזור ולקרוא את מה שהפסידו.

מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (שיח הלכה סי' ו אות ח) שיצא ידי חובה, ופטור מללכת למנין אחר לשמוע את מה שהפסיד, הואיל ונקט שקריאת התורה חובת ציבור היא, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אבני ישפה פ"ט סניג) שלענין זה סומכים על הדעה שחובת ציבור היא. וכן כתב בשו"ת אור לציון (חי"ב פ"ט תשובה ו), אלא שהוסיף

המשך מעמוד קודם

וכשגוללים ספר תורה מפרשה לפרשה, כתב הדעת תורה (כאן) שמותר לצאת.

[שעה"צ ס"ק ז]

והטעם, דקא יכול להורות אחר-כך⁽⁵⁾.

5) אכן באופן שההוראה נחוצה מיד, כגון שבאה לפניו שאלה בענין טעות שנמצאה בספר תורה באיזה מנין, או בענינו של חולה, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שודאי יש להשיב מיד, אך בסתם שאלות ימתין מלהשיב עד בין גברא לגברא.

ובעיקר חיובן של נשים בקריאת התורה, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קלה בפתיחת המשנ"ב שם.

[משנ"ב ס"ק ג]

שפיר דמי⁽⁴⁾.

4) ואם מצאו טעות בספר התורה וגללוהו כדי לקרוא לעולה בספר אחר, כתב בשו"ת בעל החכמה (ח"ה סי' ל) שאף על פי שעומדים באמצע הקריאה לעולה זה, דינו כמו בין גברא לגברא ומותר לצאת, כיון שספר התורה אינו פתוח, אולם בשמעינים בספר התורה לדבוק אם יש בו טעות, אסור לצאת, ואם ביסודו ומעיינים בדין מותר לצאת.

